UUTISET

Yli puolet lapsista syntyy nykyään avioliiton ulkopuolella, minkä vuoksi isyyden tunnustaminen vie aikaa – eikä varmuutta isyydestä aina ole. **PÄIVYSTÄVÄ INFORMAATIKKO ANNELI KORPELAINEN, TILASTOKESKUS**

PÄIVÄN PUNKTI

Vuoto

Talvivaaran kaivoksen jätealtaan pohjassa on reikä. Ennen kuin tappi saatiin paikoilleen, ehti altaasta lorahtaa vesikuutio poikineen maastoon.

Samalla lorahti melkoinen määrä kaivosyhtiön uskottavuutta ja mainetta. Talvivaarassa on ollut jo niin monta ongelmaa, että se alkaa haitata koko alan kehitystä.

Suomi on kaivosteollisuuden luvattu maa. EU:n alueella vain Ruotsissa on enemmän kaivosteollisuutta kuin meillä. Kaivosteollisuus on myös yksi niistä aloista, joissa on tulevaisuutta. Metallien ja mineraalien kysyntä jatkaa kasvuaan, koska maailmantalous kasvaa.

Pohjoisen Suomen yli Ruotsista Venäjälle ulottuu malmivyöhyke, jonka sisältämiä rikkauksia ei edes tarkkaan tiedetä. Lisäksi geologit sanovat aina, että toistaiseksi on vasta raapaistu pintaa. Mitä mahtaa löytyäkään, kun mennään vielä syvemmälle, kukapa tietää.

Kaivosteollisuus on tarkkaa puuhaa. Jos ympäristöön pääsee vaarallisia aineita, niitä ei saada sieltä pois. Talvivaarassa erottelutekniikka on uusi ja prosessissa tarvitaan valtavasti vettä. Maalaisjärki sanoo, että jätevesien kanssa ei voi lepsuilla.

Kuka on tehnyt virheitä, on vaikea kysymys. Kaivoksen luvat ovat olleet kunnossa. Tekniikkaa ei ilmeisesti sittenkään hallittu, mihin viittaa se, että kaikki ovat yllättyneitä. Sen enempää yhtiö kuin valvojatkaan eivät kuvitelleet, että jäteallas voisi ryhtyä vuotamaan.

Kaivosalan tulevaisuuden kannalta Talvivaara on tärkeä asia. Jos Suomessa on 50 kaivosta, joista 49 toimii hyvin ja yksi huonosti, tämä yksi kiinnittää kaikkien huomion. Kysymyksessä on niin herkkä alue, että koviin moniin virheisiin ei ole varaa.

Ratkaisu ei ole se, että kaivosteollisuus ajetaan alas. Ratkaisu on se, että varmistutaan tekniikan toimivuudesta.

Talvivaara voi ja sen pitää jatkaa, mutta vasta sitten, kun kaikki on varmasti kunnossa.

LAURI KONTRO on Maaseudun Tulevaisuuden päätoimittaja.

lauri.kontro@maaseuduntulevaisuus.fi

Suomi kehitti ruuan ilmastovaikutuksille laskentamallin

Suomalaiset tutkijat ovat kehittäneet lajissaan maailman ensimmäinen laskentamallin, jonka avulla voidaan mitata ruuan tuottamisessa syntyneet kasvihuonekaasupäästöt. Tulevaisuudessa siintää ilmastomerkki, joka helpottaisi ruokaostoksia tekevän kuluttajan valintoja.

Ruuan kasvihuonepäästöjen eli ilmastovaikutusten laskentasuosituksen avulla yritys voi mitata elintarvikkeen elinkaaren aikana syntyneen hiilijalanjäljen koon.

Suositus on tarkoitettu ensisijaisesti Suomen markkinoille valmistettujen tuotteiden ja niiden raaka-aineiden arviointiin. Ohjetta voi soveltaa kaikkiin elintarvikeryhmiin.

Laskentasuositus tehtiin, jotta yritykset pystyisivät pienentämään tuotteidensa ilmastoa huonontavia vaikutuksia.

”Tavoitteena on parantaa ilmastovaikutusten arviointien laatua ja vertailukelpoisuutta sekä viestinnän luotettavuutta”, kertoo tutkija **Hannele Pulkkinen** Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta (MTT).

Laskentasuositus on kehitetty MTT:ssä ja se julkistettiin keskiviikkona 7. marraskuuta seminaarissa Helsingissä.

Kuluttajat hämmentyneitä

Kuluttajat eivät kovin hyvin tiedä, mistä tuotteen ilmastovaikutus tai hiilijalanjälki kertoo, Pulkkinen myöntää.

MTT:n tutkijat kuitenkin uskovat, että yritysten tuottama vertailukelpoinen tieto auttaa kuluttajia tekemään ilmastoystävällisiä valintoja.

Niitä helpottaisi yksi, sisällöltään yhtenäinen ilmastomerkki.

Sellaista ei suoranaisesti ole tekeillä, mutta MTT:n vetämässä hankkeessa Climate Communications on tarkoitus löytää elintarvikeketjun näkemys siitä, mihin suuntaan halutaan mennä, Pulkkinen kertoo.

Tietopankki ei korvaa yksityiskohtia

Yksittäisen tuotteen aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen laskemiseksi yritys joutuu kokoamaan erittäin paljon tietoa aina alkutuotannosta kauppaan ja kotitalouksiin asti.

Esimerkiksi yhden tavallisen ruisleivän ilmastovaikutusten arvioimiseen tarvittavien tietojen kerääminen vie yhdeltä ihmiseltä useita kuukausia, Pulkkinen arvio.

Lähtötietojen kerääminen riippuu hyvin paljon tuotteesta. Monet yritykset kokoavat jo nyt paljon tietoja laatu- ja turvallisuusvaatimusten takia. Nämä luvut ovat käyttökelpoisia ilmastovaikutusten arvioimisessa.

MTT:n suosituksen mukaan arvioinnissa ei pääsääntöisesti saa käyttää kirjallisuudesta, tutkimuksista eikä asiantuntijoilta saatua tietoa. Pitää tukeutua siihen tietoon, mikä kerätään arvioinnin kohteena olevasta tuotteesta ja sen tuottamisesta.

Tietojen kerääminen on työlästä ja maailmalla monet yritykset turvautuvat tietopankkeihin. Tätä suomalaistutkijat eivät suosittele.

”Meillä on tavoitteena, että laskettaisiin yhdenmukaisesti ja parannettaisiin toimintaa. On vaikea ymmärtää, että tämä tieto löytyisi tietopankista”, sanoo tutkimuspäällikkö **Juha-Matti Katajajuuri** MTT:stä.

Onko ilmastomerkitty ruoka kallista?

Kasvihuonekaasupäästöjen laskeminen vie yrityksiltä aikaa, vaivaa ja rahaa. Voisi olettaa, että ne siirtävät laskemisen kustannukset lopputuotteiden hintoihin.

Näin ei kuitenkaan välttämättä käy, ilmenee MTT:n tutkijoiden yrityksiltä saamista kommenteista.

Ainakin osa yrityksistä näkee ilmastovaikutusten arvioinnin investointina tulevaisuuteen ja osana muuta vastuullisuustyötä, Pulkkinen kertoo.

MTT:n yhteistyökumppaneina ilmastovaikutusten laskentasuositusta laatimassa ovat olleet muun muassa Fazer, HK Ruokatalo, SOK, Stora Enso ja Tanhuanpään tila.

MAIJA ALA-SIURUA

www.mtt.fi/foodprint

ILMASTOTERMEJÄ

Mitä on elinkaariarviointi?

Elinkaariarviointi, LCA Yksi elinkaariajattelun lähestymistavoista; tuotejärjestelmän elinkaaren aikaisten syötteiden ja päästöjen/jätteiden sekä mahdollisten ympäristövaikutusten koostamista ja arviointia.

Tuotteen ilmastovaikutus eli hiilijalanjälki. Tuotteen, tietyn elinkaaren vaiheen tai muun toiminnon kasvihuonekaasupäästöt laskettuna yhteen ja ilmoitettuna yhteismitallisesti hiilidioksidiekvivalentteina.

Hiilidioksidiekvivalentti kuvaa ihmisen tuottamien kasvihuonekaasujen ilmastovaikutusta. Saadaan muuntamalla muiden kasvihuonekaasujen lämmittävä vaikutus vastaamaan hiilidioksidin ilmastovaikutusta.

Kasvihuonekaasu- eli khk-päästöt Tuotantoketjun päästöt, jotka ilmakehässä voimistavat kasvihuoneilmiötä. Esimerkiksi hiilidioksidi-, metaani- ja dityppioksidipäästöt.

Ympäristövaikutus Ihmisen toiminnasta aiheutuva muutos, kuten ilmastovaikutus tai rehevöityminen, ympäristössä tai luonnossa.

”Tämä ei ole mörkö vaan mahdollisuus”

Lihantuottaja **Saara Rantanen** ei kauhistu, vaikka kasvihuonekaasupäästöjen arvioiminen tietää maatiloille lisää töitä.

Elintarvikkeiden ilmastovaikutusten laskeminen lähtee liikkeelle maatiloilta, hän kuvailee.

”Olisi ihanaa, jos hiilijalanjäljen laskeminen saataisiin osaksi jokaisen maatilan kehittämistä.”

Rantanen kasvattaa yhdessä miehensä kanssa Tanhuanpään tilalla limousine-emolehmiä Ypäjällä.

Tanhuanpään tila on ollut Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) tutkijoiden yhteistyökumppani, kun nämä kehittivät ilmastovaikutusten laskentasuositusta.

”Tämä ei ole mikään mörkö, vaan mahdollisuus kunhan saadaan hyvät laskurit ja yhteistyökumppanit. Kyse on kilpailuedusta suomalaiselle lihalle”, Rantanen sanoo.

Hän muistuttaa, että tiedon kerääminen edellyttää maatiloilta valtavaa avoimuutta. Tilojen pitää antaa tuotteidensa kasvihuonekaasupäästöjä laskevalle yritykselle suuri määrä hyvin yksityiskohtaista tietoa.

Hiilijalanjäljen laskemista maatiloilla edesauttaa oikein tehty ja riittävän yksinkertainen työkalu, kunhan sellainen saadaan käyttöön.

Toistaiseksi tuottajan toivomia laskureita ei ole käytössä.

Sellaisten tekeminen on erittäin vaikeaa, koska jokainen tila ja tuotantosuunta on aivan omanlaisensa. Kaiken tarvittavan tiedon syöttäminen yhteen laskuriin ei ole aivan yksinkertaista, kertoo tutkija **Hannele Pulkkinen** MTT:stä.

> »Luvut tuovat esille esimerkiksi tilan todellisen energiakulutuksen ja käytetyt panokset hahmottuvat kokonaisuudeksi.«
>
> **SAARA RANTANEN**

Tieto avaa silmät

Rantanen painottaa, että vain oikeita maatilalta peräisin olevia lukuja ja tietoja laskemalla pystyy kehittämään toimintaa.

Tanhuanpään tilalta on laskentasuositusta kehitettäessä kerätty paljon tietoa. Sen ansiosta isäntäväen silmät ovat monen asian suhteen avautuneet.

”Luvut tuovat esille esimerkiksi tilan todellisen energiankulutuksen ja käytetyt panokset hahmottuvat kokonaisuudeksi. Konkreettinen luku herättää kysymyksen: miten voin vaikuttaa.”

Hyödyt hiilijalanjäljen laskemisesta eivät näy heti eivätkä välttämättä vuodenkaan päästä. Mutta kun tilan hiilijalanjälki pienenee, syntyy varmasti säästöjä, Rantanen uskoo.

Kun viljelijällä on tunne, että voi itse vaikuttaa asioihin ja toimia vastuullisesti, hän voi paremmin. Tällaisella tilalla myös eläinten hyvinvointi kohenee.

Tanhuanpään tilan haave on mahdollisimman pieni jälki naudanlihantuotannossa.

Haavetta toteutetaan muun muassa olemalla lannoite- ja rehuomavaraisia. Omavaraisuutta energiassa on tarkoitus lisätä. Tilalla on käytössä aurinkopaneelit.

MAIJA ALA-SIURUA

PÄIVÄN KYSYMYS

Kuinka moni juhlii isänpäivänä?

Kuinka moni isä juhlii isänpäivänä, päivystävä informaatikko Anneli Korpelainen Tilastokeskuksesta?

Isoisät mukaan luettuina isiä on Suomessa noin 1,2 miljoonaa. Yli 75-vuotiaista ei tilastoissa ole sukuhistoriaa, joten tiedot eivät ole tarkkoja. Joka tapauksessa Suomessa isänpäivää juhlii tulevana sunnuntaina valtava joukko isiä ja isoisiä.

Onko isistä saatavilla tarkempia tilastoja?

Äidiksi tuleminen on paljon yksiselitteisempää kuin isäksi tuleminen. Yli puolet lapsista syntyy nykyään avioliiton ulkopuolella, minkä vuoksi isyyden tunnustaminen vie aikaa – eikä varmuutta isyydestä aina ole.

Kuinka moni lapsi jää vuosittain ilman tilastollista isää?

Noin kaksi prosenttia syntyneistä jää tunnustamatta. Joko isää ei löydy, isä ei halua tunnustaa lastaan tai äiti ei halua kertoa kuka isä on.

STINA HAASO

Avioerojuristit katoavat pieniltä paikkakunnilta

Maakunnissa ja pienillä paikkakunnilla asuvien ihmisten voi olla tulevaisuudessa vaikea saada asianajajan apua esimerkiksi avioeron tai rikoksen yhteydessä.

Etenkin pääkaupunkiseudulla toimivat isot liikejuridiikkaan keskittyvät toimistot palkkaavat nuoria asianajajia listoilleen. Samaan aikaan tavallisten ihmisten asioita hoitavat asianajajat lähestyvät eläkeikää.

”Meillä on huoli siitä, miten korvaamme nämä eläköityvät asianajajat, jotka toimivat pääosin maakunnissa”, sanoo Asianajajaliiton puheenjohtaja **Mika Ilveskero**.

Tuoreen asianajajatutkimuksen mukaan jo seitsemän kymmenestä alle 40-vuotiaasta asianajajasta hoitaa päätyökseen yritysten ja yhteisöjen asioita. Yli 50-vuotiaista liikejuridiikkaan keskittyneitä on neljä kymmenestä.

STT